

РЕШЕНИЕ

№ 2322

гр. София, 08.04.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 64 състав, в публично заседание на 08.02.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Калинка Илиева

при участието на секретаря Мариана Велева и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **13365** по описа за **2017** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Предявени са обективно съединени искиове с правно основание чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди.

Производството е по реда на чл. 203, ал. 1 от АПК.

Образувано е по искова молба, предявена от Т. А. Б., ЕГН: [ЕГН], чрез адвокат В. С. срещу Българска народна банка (БНБ) за присъждане на обезщетение за претърпени имуществени вреди в резултат на твърдяно незаконосъобразно действие (алтернативно бездействие) на БНБ по прилагането на директива 94/19/ЕО във връзка с изплащането на гарантирания размер на депозитите в [фирма] (в несъстоятелност), а именно сумата от 8 627,96 лева, представляваща законната лихва за забава за периода от 30.06.2014 година до 04.12.2014 година върху главница от 196 000 лева - размер на заплатения гарантиран депозит, както и сумата от 2000 лева, представляваща част от сумата 27 689,78 лева, представляваща разликата между размера на вложенията в ТБ [фирма] и изплатения и гарантиран депозит.

Ищецът поддържа, че причинената вреда се дължи на неправомерни действия на БНБ, изразяващи се в нарушаване на приложими с директен ефект норми на Общностното право. Поддържа и незаконосъобразно бездействие на БНБ да вземе решение в изпълнение на задълженията, произтичащи от директното прилагане на правото на ЕС в областта на изплащането на гарантирани депозити в очертания срок от чл. 1 § 3 т. i от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14/ЕО.

Ответникът – Българска народна банка в отговора си поддържа нередовността на исковата молба, оспорва допустимостта и основателността на исковите. Възражава

срещу допустимостта на всички искиове, предявени срещу БНБ. Счита, че БНБ не носи отговорност по реда на чл.1, ал.1 от ЗОДОВ и чл.203 и сл. от АПК, доколкото не е пасивно легитимиран субект по ЗОДОВ. Не е компетентен орган по директива 2014/49/ЕС. Сочи също така, че липсва пряка и непосредствена причинно-следствена връзка между твърдяното бездействие на БНБ и неуточнен от ищеца вредоносен резултат. Твърди, че не са налице вреди и противоправност. Претендира присъждане на разноски.

Съдът, като взе предвид представените по делото доказателства и становищата на страните, приема за установено следното от фактическа и правна страна:

Установяват се следните факти, а именно: ищецът е сключила с [фирма], сега – в несъстоятелност /К. АД/, договор от 11.2.2014 г. за безсрочен депозит в лева. Салдото по откритата сметка към 30.6.2014 г. е било 215 619,26 лв. Част от сумата /196 000 лв./ е била изплатена от Фонда за гарантиране влоговете на банките /което не се спори от страните/, а видно от писмо от 15.12.2021 г. от К. към 6.11.2014 г. салдото по сметката е било 273621,15 лв.

Вземането на ищцата до този размер е било включено в Списъка на приетите вземания от синдиките на К. АД /н/. Съгласно първа, втора и четвърта частични сметки за разпределение са разпределени съответно следните суми: 3129,35 лв.; 2398,06 лв. и 1414,19 лв.

На 20.06.2014г. на основание чл.115, ал.2, т.2 и т.3 от Закона за кредитните институции с решение №73/20.6.2014 г. на Управителния съвет на БНБ поставя банката под особен надзор за срок от три месеца.

Издадена е от назначените квестори на банката заповед № К-21/3-1220/25.6.2014 г., с която е наредено, на основание решение № 73/20.6.2014 г. на Управителния съвет на БНБ, да се анулират всички издадени валутни преводни нареждания със започната и неуспешно довършена обработка.

Режимът на специален надзор е бил удължен до 20 ноември, с решение № 114 от 16.09.2014 г. на управителния съвет на Българската народна банка, като се установява, че изплащането на гарантираните депозити е започнало от 04 декември 2014 г.

На 27.10.2014 г. БНБ внася в НС доклад за ситуацията в нея и предприетите действия. На 06.11.2014 г. БНБ отнема лиценза на Корпоративна търговска банка.

На 04.12.2014г. Фондът за гарантиране на вземанията започва изплащане на такива.

По делото е прието заключение по ССЕ, от което се установява следното: с решение № 82/30.06.2014 г. на УС на БНБ, БНБ намалява лихвените проценти по депозити на К. АД /н/ до средния пазарен размер на банковата система по видове, матуритет и валути. Размерът на наличността по влога на Т. А. Б. към 30.06.2014 г. е 215 619,26 лв. Към 06.11.2014 г. – 27 362,15 лв. Към 04.12.2014 г. – 27362,15 лв. Размерът на лихвата, начислен върху влога на Т. А. Б. при прилагане на лихвения процент, съгласно Решение № 82/30.06.2014 г. по периоди е подробно описан в заключението.

Предвид установеното от относимите по делото доказателства, съдът намира следното:

По пасивната процесуална легитимация и по възраженията за липсата им.

Функционално и организационно БНБ не принадлежи към системата на администрацията, като се отчита пред Народното събрание, което, наред с Президента, избира ръководните ѝ органи. Управление „Б. надзор на БНБ се ръководи от подуправител, избран от Народното събрание. Независимостта на БНБ е изрично

прогласена в чл. 44 от ЗБНБ, съгласно който, в редакцията към момента на настъпване на твърдените вреди, при упражняване на правомощията и изпълнение на задълженията си по този закон Българската народна банка, управителят и членовете на управителния съвет са независими и нямат право да искат или да приемат указания на Министерския съвет и на други органи и институции. Министерският съвет и другите органи и институции нямат право да дават указания на Б., на управителя или членовете на управителния съвет.

Същевременно обаче, БНБ е публично-правен орган, на когото са възложени публичноправни функции. Една от тях е и надзорът на кредитните институции, съгласно чл. 1 , ал. 2 от Закона за кредитните институции /ЗКИ/. Във връзка с надзорните правомощия на БНБ, тя може да издава индивидуални административни актове, които подлежат на съдебен контрол - чл. 151, ал. 3 ЗКИ. Следователно, принципната независимост на БНБ и разграничаването ѝ от системата на администрацията не изключват обстоятелството, че на нея са възложени конкретни административни правомощия. В тези случаи действа като административен орган по смисъла на §1, т. 1 ДР на АПК.

Вторият основен елемент за обуславяне на приложимостта този закон, с оглед преценката за допустимостта на иска, е вида на дейността, осъществявана от Българската народна банка. Отговорът на този въпрос ще обуслови и подсъдността на спора, а именно - на административния съд или на общите граждански съдилища. В тази връзка настоящата съдебна инстанция съобразява мотивите, съдържащи се в тълкувателно постановление № 2 от 19.05.2015 г. на О. от ГК на ВКС и О. от I и II колегия на ВАС, съобразно което разграничението на подсъдността се извършва въз основа на критерия „при или по повод изпълнение на административна дейност“. Ето защо следва да се приеме, че компетентният съд да разгледа предявените иски за Административен съд София-град.

Въпросът за процесуалната допустимост на исковите, от гледна точка пасивната процесуална легитимация, е решен и в многобройните определения на ВАС (напр. - Определение № 6061/19.05.2016 г., по адм. дело № 5711/2016 г.; Определение № 5950/18.05.2016 г., по адм. дело № 6571/2016 г., определения на ВАС, по: адм. дело № 4224/2015 г., адм.дело № 9410/2015 г., адм. дело №12551/2015 г., адм.дело № 13171/2015 г.), с които е прието, че: БНБ, макар да не принадлежи към системата на изпълнителната власт, разпоредби от ЗБНБ ѝ възлагат властнически правомощия, което я определя като административен орган, във втората хипотеза на §1, т.1 ДР АПК, с оглед на което БНБ може да бъде ответник, при условията на чл. 205 АПК по предявени иски за обезщетение за вреди от бездействие, при неупражняване на административните правомощия, спрямо друга търговска банка, вкл. за бездействие по неспазване задължения, произтичащи пряко от Директива 94/19/ЕО и свързаните с тях разпоредби от националното право.

С оглед на изложената по-горе фактическа обстановка, Административен съд София-град намира предявените иски за процесуално допустими.

По основателността на исковите.

Съгласно чл.7 от Конституцията на РБ държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица.

Законът за отговорността на държавата и общините за вреди /ЗОДОВ/, в чл. 1.ал.1 от ЗОДОВ предвижда, че държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия

на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност.

Съгласно чл. 4 от ЗОДОВ длъжното обезщетение е за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането. Отговорността е обективна и не е обвързана от наличието или липсата на вина у длъжностното лице, пряк причинител на вредите.

Елемент от фактическия състав на отговорността на държавата е установяване незаконосъобразността на акта, действието или бездействието на държавния орган - т. е. ако изобщо не са регламентирани в закона, или ако противоречат на материално правни и процесуални норми.

В тежест на ищеца е да установи наличието на кумулативно изискуемите предпоставки по чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ - незаконосъобразен акт, отменен по съответен ред, действие или бездействие на административен орган по повод изпълнение на административна дейност, настъпила вреда, причинна връзка между отменения акт, действие или бездействие и вредата.

Съгласно тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. по т.гр. дело № 3/2004 г. на ОСГК на ВКС обезщетение за вреди от незаконни административни актове, може да се иска след тяхната отмяна с решение на съда, като унищожаване, а при нищожните - с констатиране на нищожността в самия процес по обезщетяване на вредите. Когато вредите произтичат от фактически действия или бездействия на администрацията, обезщетението за тях може да се иска след признаването им за незаконни, което се установява в производството по обезщетяването. В първия случай вземането за обезщетение за вреди става изискуемо от момента на влизане в сила на решението, с което се отменя незаконния административен акт. В случай, че вредите произтичат от нищожен акт - от момента на неговото издаване.

Правото на обезщетение възниква от момента на увреждането, което е в резултат от действие на акт, противоречащ на закона. Активната процесуална легитимация, отнасяща се до упражняване на възникналото вече субективно право, за разлика от самото субективно право, възниква от момента на отмяната на административния акт като незаконосъобразен - член 204, ал. 1 от АПК, който сочи, че искът може да се предяви след отмяната на административния акт по съответния ред, регламентира само активната процесуална, но не и материалноправна легитимация.

По иска за присъждане на сумата от 2000 лева, представляваща част от сумата 27 689,78 лева, представляваща разликата между размера на вложенията в ТБ [фирма] и изплатения и гарантиран депозит

Действително, БНБ е компетентният орган за упражняване на надзор върху банките по смисъла на чл.4, пар.1, т.40 от Регламент (ЕС)№ 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 25.06.2013 година, а възложеното ѝ в чл.13 и чл.36 ЗКИ правомощие да издава и отнема лицензи на банки е естествено продължение на надзорната дейност върху тях и при тази своя дейност БНБ осъществява властнически правомощия-разполага с решаващи, регулиращи и санкциониращи функции спрямо банките, а отношенията по повод надзора с частноправните субекти, клиенти на тези банки, не са равнопоставени. В този смисъл определение № 18/07.04.2017г. по дело № 15/2017г. на смесен Петчленен състав на ВКС и ВАС. Това следва и от разрешението, дадено в т. 5 от диспозитива на решението по дело С-571/16 на СЕС, че разпоредбата на чл.4, пар.3 ДЕС, както и принципите на равностойност и ефективност трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която правото

на частноправните субекти на обезщетение зависи от спазването на допълнително условие, вредата да е причинена умишлено от съответния държавен орган.

Същевременно, ищцата основава твърденията си на започнала през м. юни 2014 г. „масирана кампания“ срещу К., като „освен медии, в нея се включват и органите на Полицията и Прокуратурата“; на 13 юни 2014 г. провеждат безпрецедентно медийно отразяване и претърсване на офиси; провокира се предвидима паника; започва масово теглене на депозити. Съгласно прессъобщение на БНБ в периода 17-20 юни 2014 г. от К. са изтеглени авоари в общ размер приблизително 1 милиард лв. На К. не е оказана подкрепа за нейната ликвидност, независимо от декларираната по-късно /22.6.2014 г./ воля за ликвидна подкрепа.

В случая съдът намира, че не може да се направи извод за наличието на причинна връзка между случването на описаните факти им и неизпълнението на задължението на ответника БНБ да осигурява ефективно изпълнение на банковия надзор. Отделен е и въпросът, че се излагат твърдения за действия предимно от органите на Полицията и Прокуратурата. Единственото незаконосъобразно действие, което се твърди от страна на БНБ е неоказване на подкрепа за ликвидност. Същевременно, служебно известно на съда е, че с решение № 1443/3.7.2015 г. на Софийския апелативен съд 20.6.2014 г. е определена като начална дата на неплатежоспособност. На тази дата на основание чл.115, ал.2, т.2 и т.3 от Закона за кредитните институции банката е поставена под особен надзор за срок от три месеца. С други думи, предприети са действия, предвидени от закон и насочени към оздравяване на банката. Именно това е и целта на чл. 115, ал. 2, т. 2 /отм./ ЗКИ – банката се поставя под особен надзор поради това, че ликвидните активи на банката по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни, за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост, именно с цел нейното оздравяване.

Същевременно обаче, съдът намира, че ищецът, чиято е доказателствената тежест, не доказва наличието на претърпени имуществени вреди. Такива биха били налице, ако се докаже намаляване на имуществото му чрез намаляване на активите или увеличаване на пасивите (задълженията). В настоящия случай такова намаление не се установява, тъй като вземането на ищеца към [фирма] /в несъстоятелност/ не е погасено. Видно от представените доказателства това вземане е прието и е в списъка на кредиторите. Нещо повече, при извършените частични разпределения ищецът е получил част от сумата по това вземане.

Съдът следва да съобрази и мотивите, съдържащи се в решение на ЕСПЧ, съгласно което държавата не може по принцип да бъде държана отговорна за неизвършено плащане при неплатежоспособност на частен длъжник (S. c. F., № 50342/99, §39, 27 май 2003 г.). Действително, за неопределен период от време ищецът е бил лишен от възможността да ползва свои притежания, но впоследствие част от претендираната сума, равностойността на която се иска като вреда, е била изплатена. За друга част, действително, би настъпила вредата, но тя е поради забавеното изплащане. Ищецът продължава да бъде кредитор на К. за вземането си по своите банкови сметки, фигурира в списъка на кредиторите на банката с приети вземания, тя продължава да има вземане за паричните си средства, вкл. и за обезщетение за забавеното им плащане. Следователно не е налице претърпяна от ищеца вреда. Ищецът не е претърпял вреди нито за главницата, нито за лихвите върху нея, доколкото вземанията за тях са приети, като по тях са осъществени частични плащания. Производството по несъстоятелност все още е висящо.

По отношение на иска за присъждане на обезщетение за вреди в резултат на твърдяно незаконосъобразно действие/бездействие на БНБ по прилагането на директива 94/19/ЕО за присъждане на сумата от 8 627,96 лева, представляваща законната лихва за забава за периода от 30.06.2014 година до 04.12.2014 година.

Искът съдът намира за основателен. По делото се установява, че К. АД е начислявала договорна лихва върху процесния депозит, както и че в размера, изплатен на ищцата като гарантиран депозит, е включена както главница, така и договорна лихва за периода от 30.06.2014г. до изплащане на сумата. Своевременното изпълнение на задължението по чл.1, §3 i) от Директива 94/19 би защитило в максимална степен, освен правата на вложителите, и обществения интерес, доколкото цел на директивата е не само защита на вложителите, а и стабилност на банковата система, която може да се постигне само ако държавите членки спазват предоставените на вложителите гаранции, въз основа на които да считат депозитите си за защитени. Както следва и от съображения 8 и 9 от Директивата, за вложителите е от съществено значение да имат постоянен достъп до техните спестявания, поради което неосигуряването на достъп до депозитите за срок по-дълъг от установения в директивата води до нарушаване правата на ищцата.

При липса на разпоредби в правото на ЕС по отношение на размера на дължимото обезщетение, се прилагат принципите на процесуалната автономия, равностойността и ефективността. Според българския закон, при паричните притежания обективният измерител на стойността на нарушеното право е законната лихва по чл.86 от ЗЗД.

Относно началната дата на периода следва да се посочи, че срокът от 5 работни дни по чл.1, т.3, подт. i) от Директива 94/19, в който БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, изчислен от 20.06.2014г. (датата на поставянето на К. под надзор) изтича на 27.06.2014г. След този момент БНБ е в нарушение на правото на ЕС. Постановяването на акт, с който се установява неналичността на депозитите, не е достатъчно условие за започване на тяхното изплащане. С акта, с който се установява неналичността на депозитите, се стартира схемата за изплащане на гарантираните депозити и считано от датата на постановяване на този акт, започва да тече срокът за изплащане. По аргумент от чл.23, ал.5 ЗГВБ, в случай че БНБ беше взела решението по чл.1, §3 i) в петдневния срок – т.е. най-късно на 27.06.2014г., то срокът от 20 работни дни за изплащане на депозитите изтича на 25.07.2014 г. От следващия ден - 26.07.2014г., ищцата започва да търпи реални вреди, поради неизплащане гарантирания размер на депозита.

Решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014г., когато е отнет лиценза на К. АД и е стартирана процедурата по компенсиране по чл.10 от Директива 94/19. От тази дата включително БНБ вече не осъществява незаконосъобразно бездействие, поради което за периода от 06.11.2014г. до датата на изплащане на депозита липсва основание за обезщетение. Ето защо периодът, за който се дължи обезщетение е 26.07.2014г. – 05.11 2014г. Обстоятелството, че ЗГВБ /отм./ обвързва началото на срока от 20 работни дни за изплащане на гарантираните депозити с решението за

отнемане на лиценза на кредитната институция е ирелевантно, тъй като, както е приел СЕС в т.1 от диспозитива на решението по дело C-571/16, разпоредбите на чл.1, §3 и чл.10, § 1 от Директива 94/19/ЕО не допускат национално законодателство, което се отклонява от сроковете за установяване неналичността и за изплащане на депозитите. Тезата на ответника, че сроковете за изплащане на гарантираните депозити подлежат на свободно договаряне, е в противоречие с изискванията на директивата „да не се възпрепятства бързото изплащане и на императивното условие удължаване на императивните срокове да се извършва само „при изключителни обстоятелства.

Неоснователни са доводите на ответника, че не е налице причинно-следствена връзка, тъй като дори БНБ да беше взела решението по чл. 1, пар. 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО в 5-дневния срок, е нямало как да започне изплащане на гарантираните депозити. Съгласно принципа, формулиран в чл. 81, ал. 2 от ЗЗД, обстоятелството, че длъжникът не разполага с парични средства за изпълнение на задължението, не го освобождава от отговорност. В контекста на прилаганите от държавите членки схеми за гарантиране на депозитите и за да се осигури тяхната ефективност, Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/18/ЕО, не обвързва по никакъв начин задвижването на компенсационния механизъм с условието схемата да разполага с достатъчно парични средства. Предвид императивния характер на сроковете за обявяване на депозитите за неналични и за стартиране на тяхното изплащане, в контекста на съображение 9 от Директива 94/19/ЕО – изискващо схемите за гарантиране на депозити да се намесят веднага след като депозитите са станали неналични, следва да се приеме, че липсата на достатъчно средства във Фонда за покриване на гарантираните депозити не може да се противопостави на правата на вложителите и поради това не изключва нито съществения характер на нарушението, извършено от БНБ, нито причинно следствената връзка с претърпените в следствие на това нарушение вреди.

Настоящият съдебен състав приема, че реално претърпяната от ищцата вреда е разликата между законната лихва за периода 26.07.2014 г. – 05.11.2014 г. и изплатената за същия период договорна лихва по депозита на ищцата. Размерът на законната лихва, определен чрез лихвения калкулатор, достъпен на интернет сайта на НАП, за периода 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г. вкл. е 5624,38 лв. Въз основа на приетата съдебно-счетоводна експертиза, начислената договорна лихва за същия период е в размер на 1480,62 лв. /изчислена върху главница от 196 000 лв./ Реално претърпяната от ищцата вреда по чл. 4 ЗОДОВ възлиза на сумата от 4 143,76 лв. (5624,38 лв. - 1480,62 лв.). Над този размер и извън периода 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г. искът е неоснователен и следва да бъде отхвърлен.

По разноските.

Предвид изхода на спора ищцата следва да заплати на ответника юрсконсултско възнаграждение от 200 лв. и 300 лв. – за съдебна експертиза.

Ищцата следва да бъде осъдена да заплати сумата от още 10 лв. държавна

такса, за единия от предявените обективно съединени иски, предвид това, че е заплатила само 10 лв. държавна такса.

Въз основа на тези мотиви и на основание чл. 172 от АПК, Административен съд София-град, Първо отделение, 64-ти състав

Р Е Ш И:

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на Т. А. Б., ЕГН: [ЕГН] обезщетение за претърпени имуществени вреди в размер на 4 143,76 лв. за периода 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г. представляваща законната лихва върху главница от 196 000 лева - размер на заплатения гарантиран депозит, като вредите са в резултат на извършено нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в Корпоративна търговска банка АД /н/, в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, пар. 3, буква і) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити като **ОТХВЪРЛЯ** иска за разликата до пълния предявен размер от 8 627,96 лева и за периода от 30.06.2014 година до 25.07.2014 г. и от 06.11.2014 г. до 04.12.2014 година

ОТХВЪРЛЯ изцяло иска на Т. А. Б., ЕГН: [ЕГН] срещу Българска народна банка за заплащане на сумата от 2000 лева, представляваща част от сумата 27 689,78 лева, претендирана като обезщетение за вреди и равняваща се на представляваща разликата между размера на вложения от нея ТБ [фирма] /н./ и изплатения и гарантиран депозит.

ОСЪЖДА Т. А. Б., ЕГН: [ЕГН] да заплати на Българската народна банка сумата от 500 лв. разноски, а ПО СМЕТКА НА АССГ- сумата от 10 лв. държавна такса.

Решението подлежи на касационно обжалване пред Върховния административен съд на Република България в 14 - дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: